

Наталя Будна, Марко Беденко

МАТЕМАТИКА

ЧАСТИНА 3

клас

Наталя Будна
Марко Беденко

МАТЕМАТИКА

Навчальний посібник для 1 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 3-х частинах)

Частина 3

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН
2023

УДК 51(075.2)
Б 90

Навчальний посібник створено за Типовими освітніми програмами,
розробленими під керівництвом О. Я. Савченко та керівництвом Р. Б. Шияна

Схвалено для використання в освітньому процесі
[рішення експертних комісій з педагогіки та методики початкової освіти
від 20 січня 2023 року (протокол №1) та з проведення антидискримінаційної експертизи
від 5 січня 2023 року (протокол №1)],
№2.0012-2023 у Каталозі надання грифів навчальній літературі
та навчальним програмам

Будна Н. О.

Б 90 Математика : навч. посібн. для 1 кл. закладів загальн. середн.
освіти : у 3-х ч. Ч. 3. / Н. О. Будна, М. В. Беденко. — Тернопіль : На-
вчальна книга – Богдан, 2023. — 96 с. : іл.

ISBN 978-966-10-6892-5

Навчальний посібник за своїм змістом відповідає Державно-
му стандарту початкової освіти та Типовим освітнім програмам.
Для учнів 1 класу.

УДК 51(075.2)

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.*

Завантажуйте безкоштовний інтерактивний додаток,
використовуючи детальну інструкцію, за посиланням:

<https://edodatok.com/6875-8/>

Тех. підтримка: (0352) 52-06-07, 067-352-09-89; admin@bohdan-digital.com

ISBN 978-966-10-6892-5

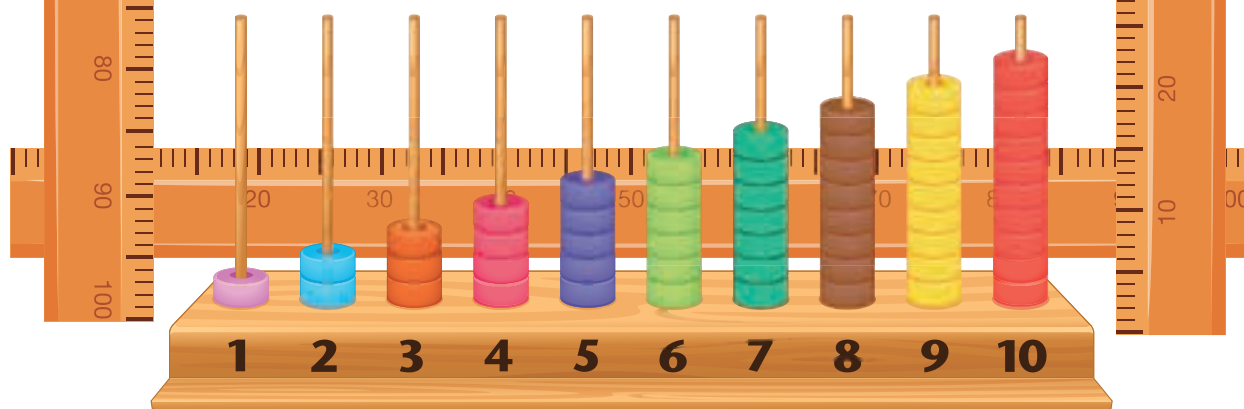
© Будна Н. О., Беденко М. В., 2023
© Навчальна книга – Богдан, виключна ліцензія
на видання, оригінал-макет, 2023

Дорогий першокласнику! Дорога першокласнице!

Продовжуємо нашу мандрівку. Далі у світ математичних знань тебе поведе третя частина посібника. На його сторінках ти знайдеш матеріал, завдяки якому навчишся не лише утворювати й записувати числа від 11 до 100, а й порівнювати їх та виконувати з ними арифметичні дії. Ти зможеш і надалі вдосконалювати свої вміння складати та розв'язувати задачі, знаходити значення виразів, вимірювати і креслити відрізки й геометричні фігури.

Працюй старанно та наполегливо, і тобі все вдасться.

Бажаємо наснаги й успіхів!

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

— запам'ятай;

— робота в парах або групах;

— кругові вирази;

— виконай за допомогою
лічильного матеріалу;

— порівняй;

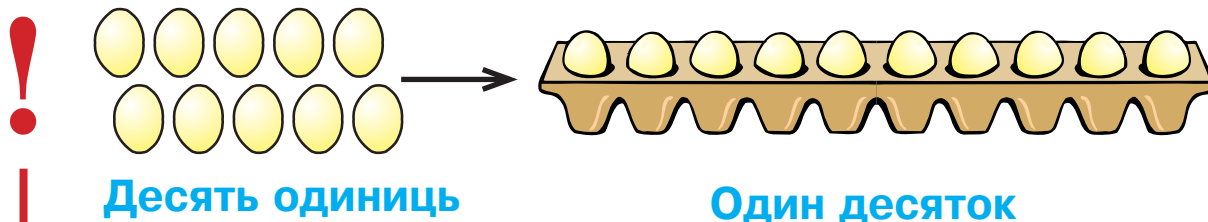

— творчі завдання.

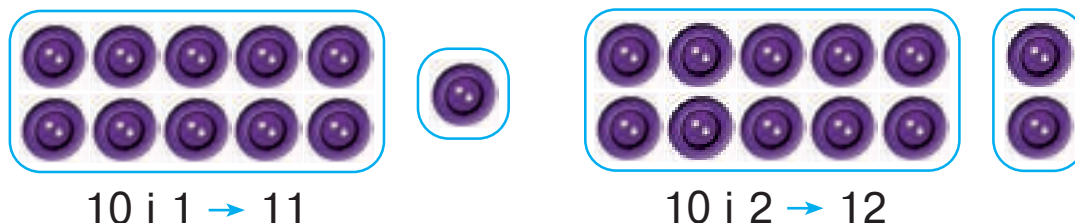
ЧИСЛА 11–20

Усна і письмова нумерація чисел 11–20

1. Пригадай, що таке десяток.

2. Поясни, як утворили наступні числа після числа 10.

3. Досліди утворення поданих чисел. Прочитай їхні назви. Скільки цифр потрібно для запису кожного числа?

Одинáдцять		11
Дванáдцять		12
Тринáдцять		13
Чотирнáдцять		14
П'ятнáдцять		15
Шістнáдцять		16
Сімнáдцять		17
Вісімнáдцять		18
Дев'ятнáдцять		19
Двáдцять		20

4. Напиши за зразком.

11	11		12	12		13	13
14	14		15	15		16	16
17	17		18	18		19	19
20	20						

5. Скільки гривень на кожному малюнку? Запиши відповідні числа.

6. Запиши «сусідів» поданих чисел.

10	11	12	.	19	.	.	15	.
----	----	----	---	----	---	---	----	---

7. Складіть і розв'яжіть задачі за малюнками.

Стільки ж

?

8.

11 10

20 10

16 6

10 16

15 15

18 19

9. У гаманці було 4 білі та 5 жовтих монет.

1) Скільки монет було в гаманці?

2) Яких монет було більше і на скільки?

10. У записах зникли знаки «+» і «-». Постав ці знаки так, щоб рівності були правильними.

$7 \square 1 \square 2 = 10$

$7 \square 1 \square 2 = 4$

$7 \square 1 \square 2 = 8$

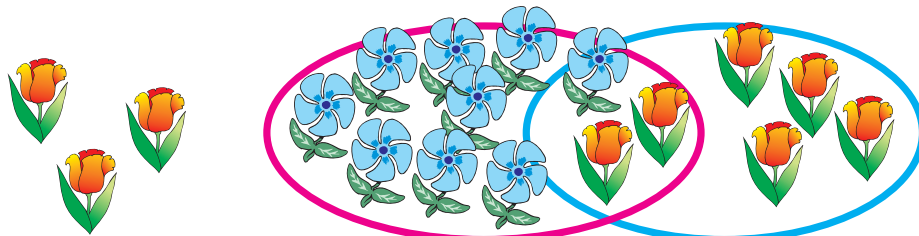
$7 \square 1 \square 2 = 6$

11.

$5 - 3$	$3 + 6$	$2 + 8$	$9 - 8$	$8 - 4$
$4 + 1$	$1 + 5$	$7 - 4$	$6 + 2$	$10 - 3$

12.

Десятки та одиниці

- ## 1. Досліди таблицю.

Число	Десятки	Одиниці
Десять	1	0
Одинадцять	1	1
П'ятнадцять	1	5

Числа другого десятка складаються з **десятків** та **одиниць**. Одиниці записують на першому місці справа, а десятки — на другому місці.

- 2.** Запиши числа: шістнадцять, вісімнадцять, дев'ятнадцять, тринадцять. За поданим у таблиці зразком назви кількості десятків та одиниць у кожному з цих чисел.

A blank grid consisting of 20 columns and 2 rows of squares, intended for drawing a picture.

- 3.** Скільки всього гривень на кожному малюнку? Скільки в кожному числі десятків? Скільки одиниць?

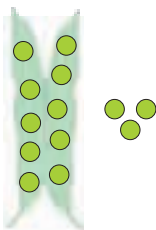

A diagram illustrating the addition of two 1x2 grids to form a 2x2 grid. On the left, two separate 1x2 grids are shown, each containing a single dot in its bottom-left cell. These are followed by an equals sign. To the right of the equals sign, a 2x2 grid is shown, which contains two dots in its bottom row (one in the left cell, one in the right cell). This 2x2 grid is followed by a plus sign and another 1x2 grid containing a single dot in its bottom-left cell.

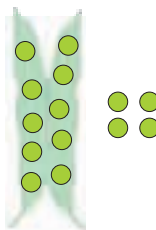

Diagram illustrating the addition of two 1-digit numbers using base ten blocks. Two single blocks are equal to one ten block plus one single block.

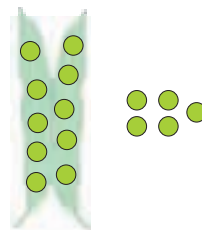
4. За допомогою горошин утвори й запиши числа.

$$\boxed{1} + \boxed{1} = \boxed{1} \boxed{1}$$

A diagram illustrating the addition of two single boxes to form a double box. On the left, there is a single box with a dot inside, followed by a plus sign, then another single box with a dot inside. This is followed by an equals sign, and then a double box with two dots inside, one in each of the two compartments.

A diagram illustrating the addition of two single boxes to form a double box. On the left, there is a single box with a dot inside, followed by a plus sign, then another single box with a dot inside. This is followed by an equals sign, and then a double box with two dots inside, one in each of the two compartments.

5. Укажи кількість десятків та одиниць у кожному з даних чисел за зразком.

Число	Десятки	Одиниці
тринадцять	1	3
двадцять	.	.
сімнадцять	.	.

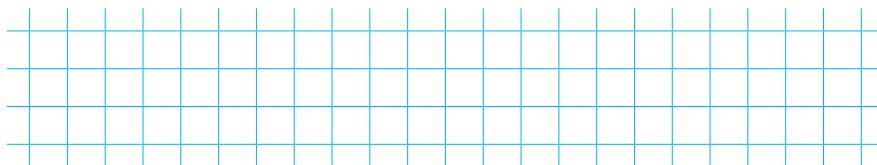
6. Запишіть числа за зразком.

1. $13 = 10 + 3$ $14 = \boxed{.} \boxed{.} + \boxed{.}$
 $18 = \boxed{.} \boxed{.} + \boxed{.}$ $12 = \boxed{.} \boxed{.} + \boxed{.}$

2. $19 = 10 + 9$ $11 = \boxed{.} \boxed{.} + \boxed{.}$
 $17 = \boxed{.} \boxed{.} + \boxed{.}$ $15 = \boxed{.} \boxed{.} + \boxed{.}$

7. У зоопарку жило 9 поні. Сім поні взяли на ферму. Скільки поні залишилось у зоопарку?

8.

$3 + 7$

$1 + 7$

$9 - 3$

$4 + 5$

$5 + 2$

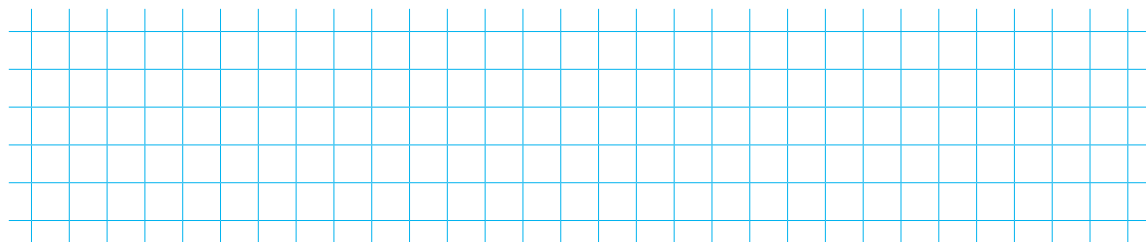
$7 - 4$

$8 - 3$

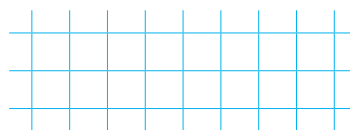
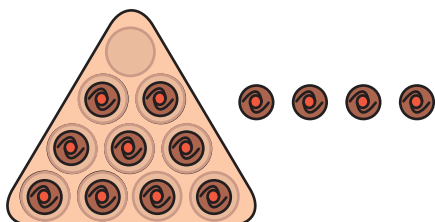
$2 + 2$

$6 - 5$

$10 - 8$

9.

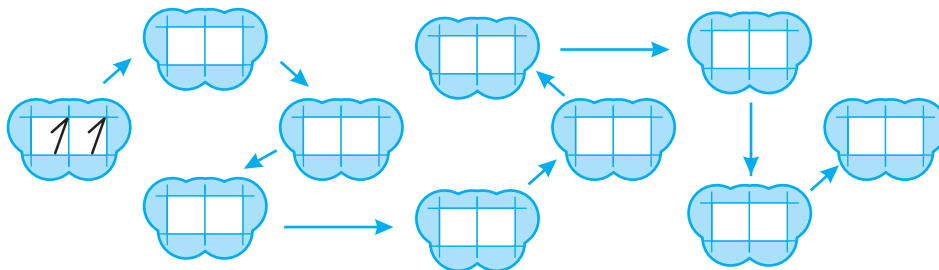
Числа другого десятка.

Одноцифрові та двоцифрові числа

1. Повтори назви чисел другого десятка. Скільки в кожному числі десятків? Скільки одиниць?

	Десятки	Одиниці	
Десять	1	0	10
Одинадцять	1	1	11
Дванадцять	1	2	12
Тринадцять	1	3	13
Чотирнадцять	1	4	14
П'ятнадцять	1	5	15
Шістнадцять	1	6	16
Сімнадцять	1	7	17
Вісімнадцять	1	8	18
Дев'ятнадцять	1	9	19
Двадцять	2	0	20

- 2.** Запиши числа другого десятка, орієнтуючись за стрілками.

- 3.** Запиши подані числа в порядку зростання.

16, 12, 19, 13.

- 4.** Запиши подані числа в порядку спадання.

14, 18, 15, 17.

- 5.** Розташуй літери в порядку зростання чисел і отримаєш ім'я казкового героя. Запиши це ім'я.

О	О	И	Ш	О	Р	К	К	О	Т	Г
15	20	13	18	11	16	10	19	17	12	14

[illegible]

- 6.** Одноцифрові числа підкресли, а двоцифрові — обведи.

8 1 10 14 20 18 5 15

- 7.** У повітря запустили 9 безпілотників. Через годину 6 безпілотників спустилося на землю. Скільки безпілотників залишилось у повітрі?

A blank sheet of graph paper with a grid of small squares. The grid consists of 20 columns and 10 rows of squares. The lines are light blue and form a uniform pattern across the page.

8. Пес Патрон до обіду знайшов 5 мін, а після обіду — на 2 міни більше. Скільки мін знайшов пес Патрон після обіду?

9. Із кожного виразу на додавання склади, запиши й обчисли два вирази на віднімання.

$2 + 4 = \boxed{6}$

$6 + 1 = \boxed{7}$

$5 + 3 = \boxed{8}$

$7 + 0 = \boxed{7}$

$$\begin{array}{|c|} \hline \bullet \\ \hline \end{array} \begin{array}{|c|} \hline \\ \hline \end{array} \begin{array}{|c|} \hline \bullet \\ \hline \end{array} = \begin{array}{|c|} \hline \bullet \\ \hline \end{array}$$

Додавання та віднімання виду $10 + 8, 18 - 8, 18 - 10$

1. Склади вирази і знайди їхні значення за зразком.

$$10 + 5 = 15$$

$$15 - 5 = 10$$

$$15 - 10 = 5$$

$$\boxed{.} \boxed{.} + \boxed{.} = \boxed{.} \boxed{.}$$

$$\boxed{.} \boxed{.} - \boxed{.} = \boxed{.} \boxed{.}$$

$$\boxed{.} \boxed{.} - \boxed{.} \boxed{.} = \boxed{.}$$

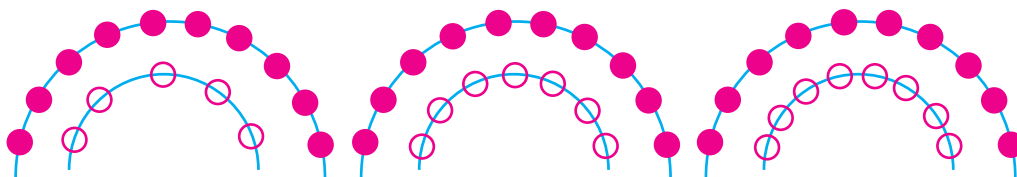

$$\boxed{.} \boxed{.} + \boxed{.} = \boxed{.} \boxed{.}$$

$$\boxed{.} \boxed{.} - \boxed{.} = \boxed{.} \boxed{.}$$

$$\boxed{.} \boxed{.} - \boxed{.} \boxed{.} = \boxed{.}$$

2. Обчисли.

$$10 + 5 = .$$

$$10 + . = .$$

$$10 + . = .$$

- 3.

$$10 + 6 = .$$

$$16 - 6 = .$$

$$16 - 10 = .$$

$$10 + 9 = .$$

$$19 - 9 = .$$

$$19 - 10 = .$$

$$10 + 3 = .$$

$$13 - 3 = .$$

$$13 - 10 = .$$

4. Запиши подані числа в порядку зростання.

11, 17, 20, 14, 12.

5. Запиши подані числа в порядку спадання.

16, 19, 13, 11, 18.

6. Накресли відрізок, на 10 см довший за даний.

7. Розташуйте літери в порядку спадання чисел і отримаєте слово. Запишіть його.

1.

11
Н

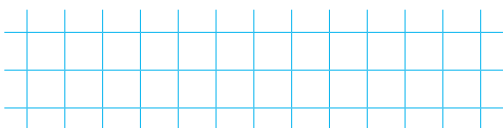
14
О

10
А

13
Р

15
В

12
О

2.

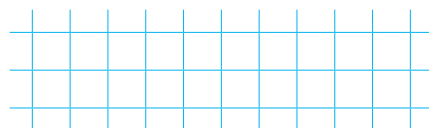
18
Є

20
З

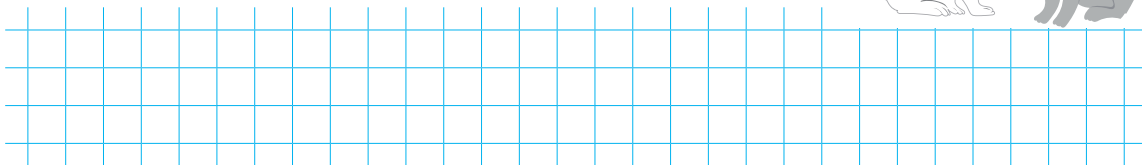
16
Ь

19
А

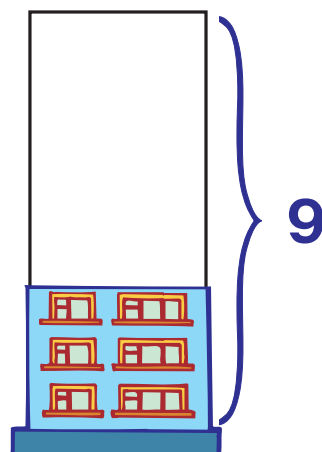
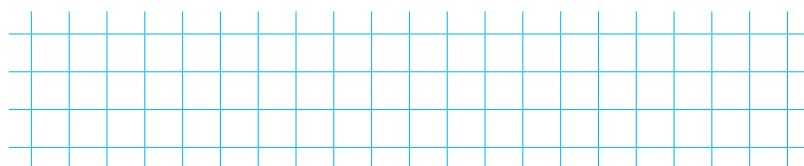
17
Ц

8. Три білі кролики зустріли 6 сірих кроликів. Скільки кроликів зустрілося?

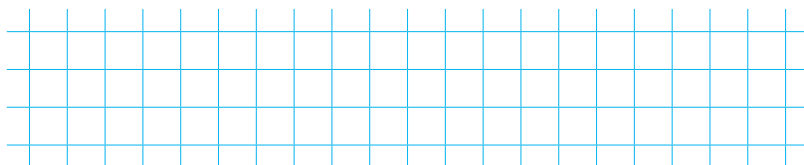

9. Склади і розв'яжи задачу за малюнком.

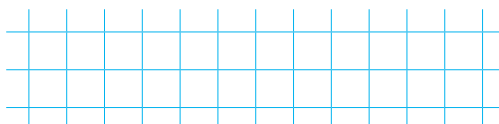
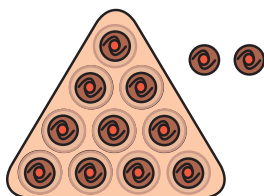

10. Доповни і розв'яжи задачу.

У будинку було поверхи. Добудували ...

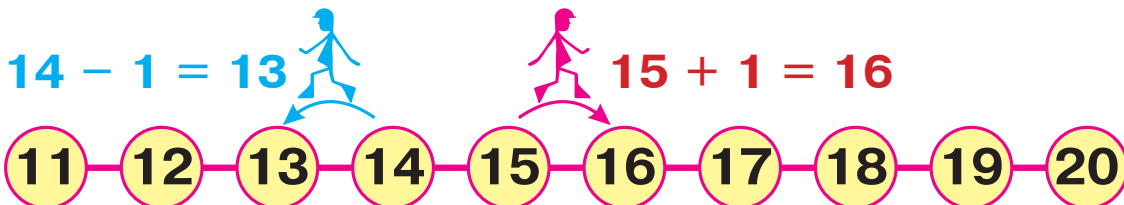

11.

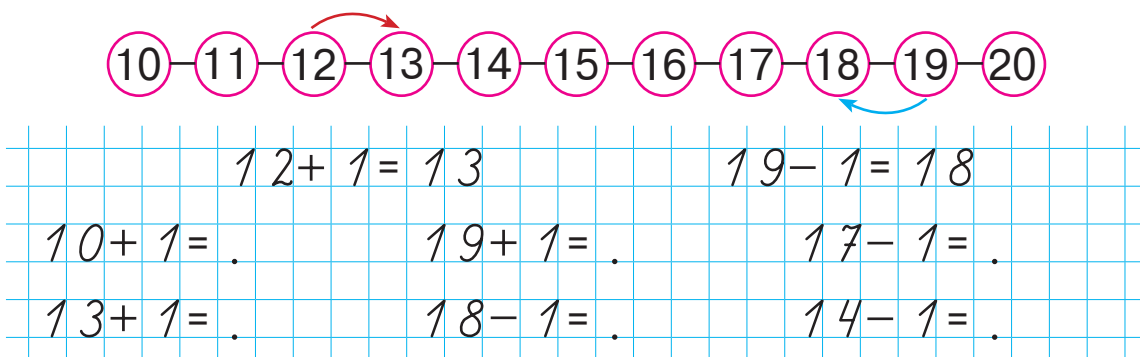
Додавання та віднімання числа 1 у межах 20

1. Досліди, як можна до числа додати число 1 та від числа відняти число 1.

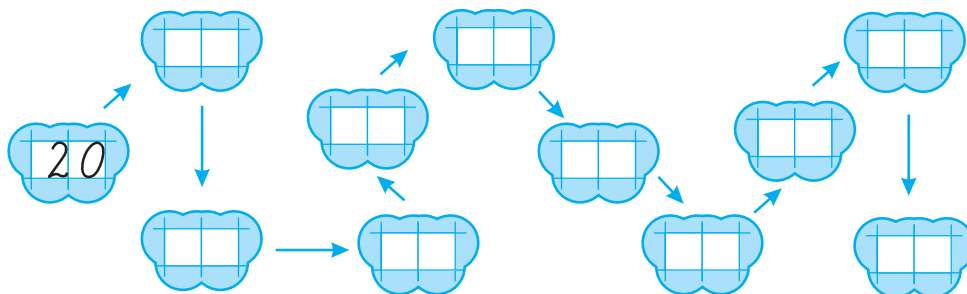

Коли отримуємо наступне число? Коли отримуємо попереднє число?

2. Поясни на основі числового ряду додавання та віднімання числа 1. Виконай обчислення.

3. Запиши числа в порядку спадання, починаючи з 20.

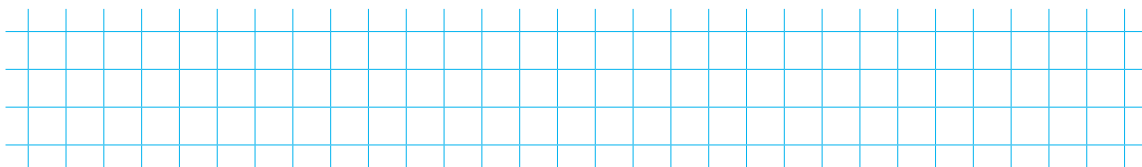
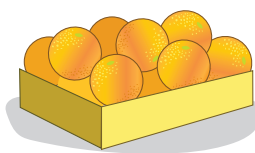

4.

$20 \square 18 - 1$	$13 + 1 \square 15$	$10 \square 11 + 1$
$10 \square 12 - 2$	$17 + 1 \square 18$	$14 \square 10 + 1$

5. В одному ящику 16 апельсинів, а в другому — на 1 менше. Скільки апельсинів у другому ящику?

6.

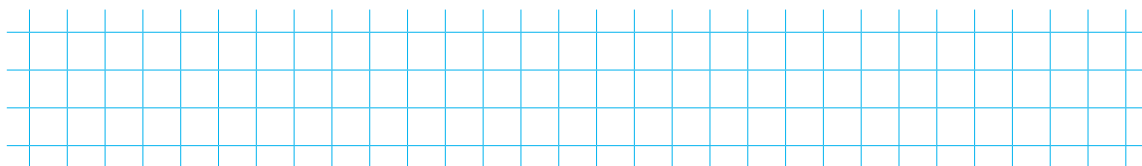
Було

Купили

Стало

?

7. Поміркуй, чи можна цими казковими монетами заплатити такі суми:

5 троянд;

6 троянд;

7 троянд;

8 троянд;

9 троянд;

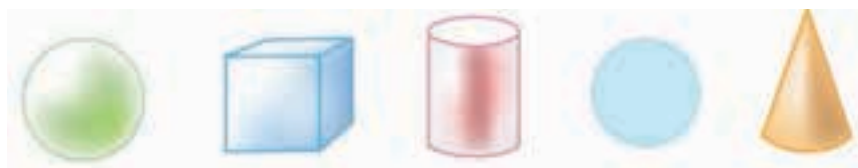
10 троянд.

8.

$10 + 4 = .$	$19 + 1 = .$	$20 - 10 = .$
$16 - 6 = .$	$12 - 1 = .$	$13 - 10 = .$

9. Яка фігура тут «зайва»? Обведи її. Поясни свій вибір.

Урок-дослідження. Дециметр

1. Досліди, що таке дециметр. Скільки це сантиметрів?

10 сантиметрів — 10 см

1 дециметр — 1 дм

1 дм = 10 см

1 дм

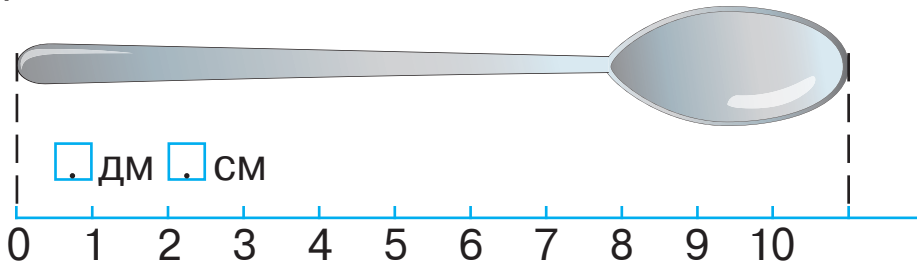
2. дм дм дм дм

3. Яка довжина даного відрізка? Запиши, скільки це дециметрів і сантиметрів.

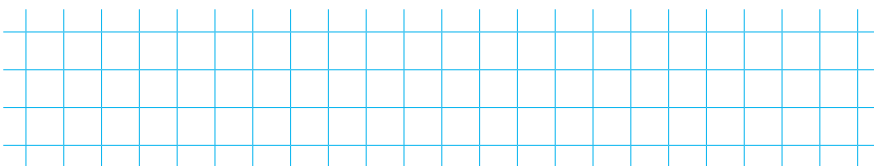
12 см

дм см

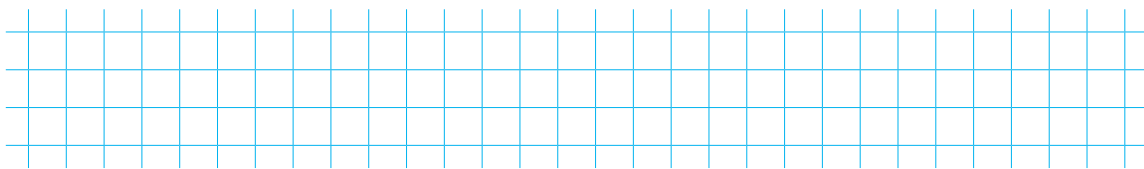
4. Яка довжина ложки? Запиши в дециметрах і сантиметрах.

5. Дог Лорд має зріст 8 дм, а такса Аліса на 4 дм нижча. Скільки дециметрів становить зріст такси?

6. Дог Лорд має 6 золотих медалей, 3 срібні, а бронзових стільки, скільки золотих і срібних разом. Скільки бронзових медалей має дог?

7. 1. $15 + 1 = \square\square$ $18 - 1 = \square\square$ $20 - 1 = \square\square$

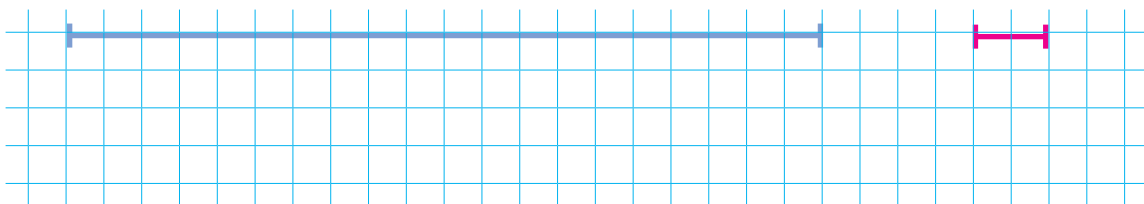

$10 - 5 = \square$ $9 - 2 = \square$ $10 - 4 = \square$

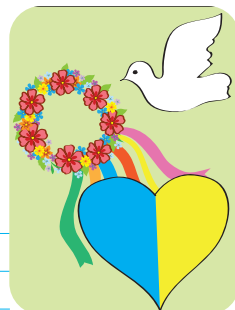
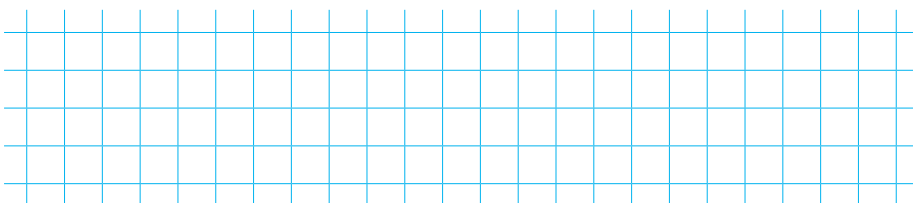
2. $11 + 1 = \square\square$ $10 + 1 = \square\square$ $12 - 1 = \square\square$

$9 - 6 = \square$ $10 - 3 = \square$ $9 - 4 = \square$

8. Виміряй довжини відрізків. На скільки сантиметрів перший відрізок довший від другого?

9. Іринка намалювала 19 листівок для захисників України, а Сергійко — на 1 листівку менше. Скільки листівок намалював Сергійко?

10. $12 + 1 \square 12 - 1$

$13 - 3 \square 13 - 10$

$10 + 5 \square 10 - 5$

$20 - 10 \square 19 + 1$

11. Поясни, як виконали дії додавання та віднімання.
Обчисли за зразком.

$$\begin{array}{l} 3 \text{ дм} + 4 \text{ дм} = 7 \text{ дм} \\ 30 + 40 = 70 \\ 9 \text{ дм} - 3 \text{ дм} = 6 \text{ дм} \\ 90 - 30 = 60 \end{array}$$

$$2 \text{ дм} + 3 \text{ дм} = \boxed{} \text{ дм}$$

$$20 + 30 = \boxed{} \boxed{}$$

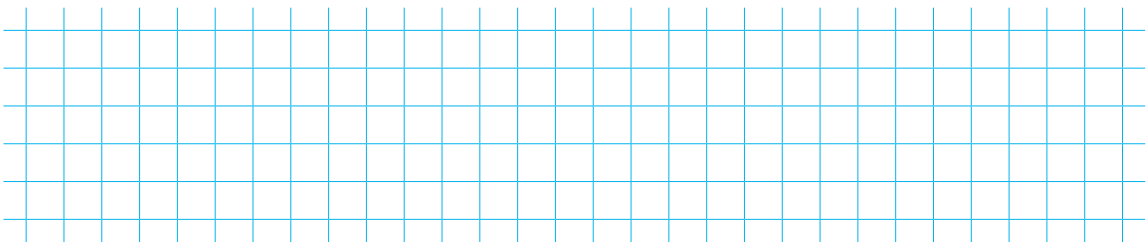
$$8 \text{ дм} - 5 \text{ дм} = \boxed{} \text{ дм}$$

$$80 - 50 = \boxed{} \boxed{}$$

12.

$10 - 5$	$2 + 6$	$4 + 5$	$7 - 5$	$6 - 3$
$3 + 7$	$8 - 2$	$1 + 3$	$5 - 4$	$9 - 2$

13. Із кожного виразу на додавання склади два вирази на віднімання та знайди їхні значення.

$$16 + 1 = 17$$

$$13 + 1 = \boxed{} \boxed{}$$

$$10 + 8 = \boxed{} \boxed{}$$

$$17 - 1 = 16$$

$$\boxed{} \boxed{} - 1 = \boxed{} \boxed{}$$

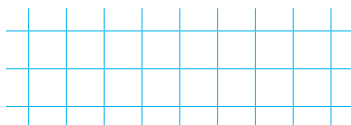
$$\boxed{} \boxed{} - \boxed{} = \boxed{} \boxed{}$$

$$17 - 16 = 1$$

$$\boxed{} \boxed{} - \boxed{} \boxed{} = \boxed{}$$

$$\boxed{} \boxed{} - \boxed{} \boxed{} = \boxed{}$$

14.

Урок-дослідження. Доба

1.

Ранок, день, вечір і ніч становлять **добу**.

Поміркуй, яку частину доби ілюструє кожен з цих малюнків.

2. Запиши числа за зразком.

16

..

..

3. Допиши пропущені числа.

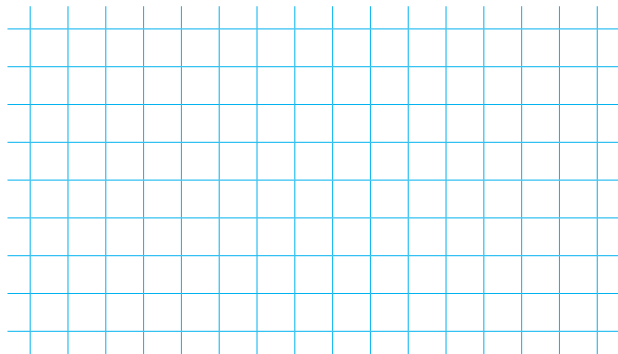
0 1 2 4 5 7 8 10 12 13

11 13 15 17 19 20

4. Підкресли найбільше серед даних чисел.

12, 6, 18, 3, 0, 19, 10, 11, 7.

5. Склади і розв'яжи задачу.

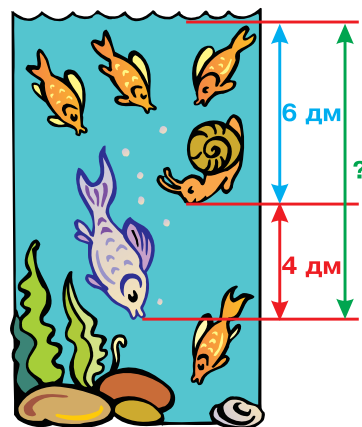
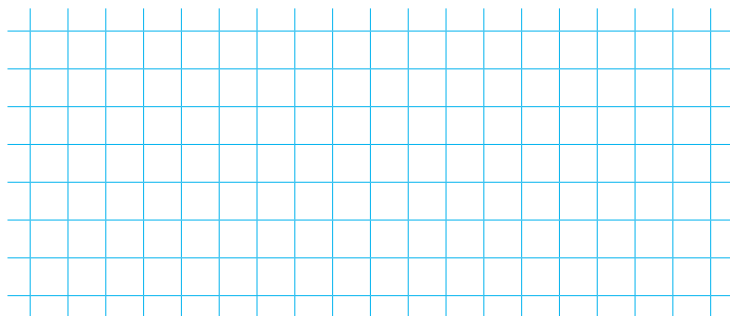
3 кг

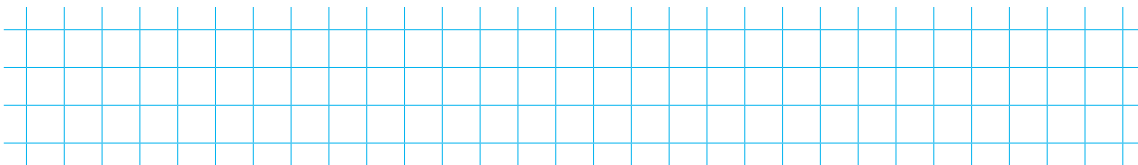
5 кг

на ?

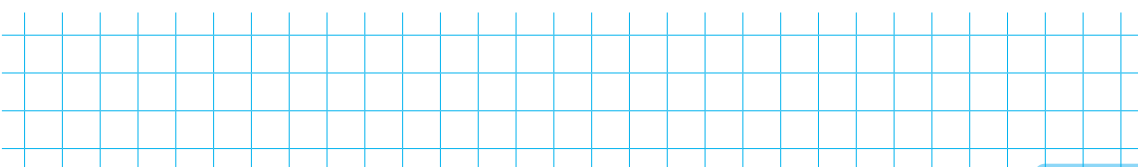
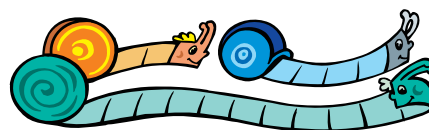
6. Склади задачу за малюнком і розв'яжи її.

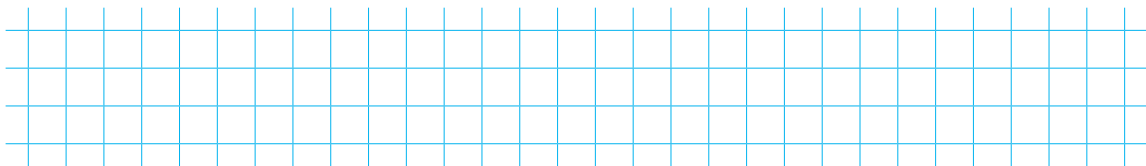
7. Равлик пірнув на дно 4 рази, а синя рибка — на 5 разів більше. Скільки разів пірнула рибка?

8. Два децики міряють собою третього. Яка його довжина, якщо два децики розгорнулися на 5 дм кожний?

9. Децик розгорнувся спочатку на 6 дм, а потім — ще на 10 см. Скільки дециметрів становить його довжина?

10. Запиши за зразком.

$1 \text{ дм} = 10 \text{ см}$

$6 \text{ дм} = \boxed{.} \boxed{.} \text{ см}$

$2 \text{ дм} = \boxed{.} \boxed{.} \text{ см}$

$8 \text{ дм} = \boxed{.} \boxed{.} \text{ см}$

11. 5 діб ☐ 6 діб

$1 \text{ дм} \input{checkbox} 10 \text{ см}$

$10 \text{ см} \input{checkbox} 1 \text{ см}$

$12 \text{ діб} \input{checkbox} 10 \text{ діб}$

$16 \text{ см} \input{checkbox} 15 \text{ см}$

$1 \text{ дм} \input{checkbox} 1 \text{ см}$

12. Обчисли.

$10 + 7 = \boxed{.} \boxed{.}$

$18 - 10 = \boxed{.}$

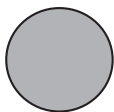
$16 - 1 = \boxed{.} \boxed{.}$

$17 - 1 = \boxed{.} \boxed{.}$

$15 - 5 = \boxed{.} \boxed{.}$

$19 + 1 = \boxed{.} \boxed{.}$

13. Розглянь тіні від різних предметів. Яка тінь належить кулі, а яка — кубу? Вкажи стрілками.

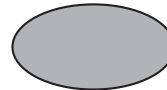
1

2

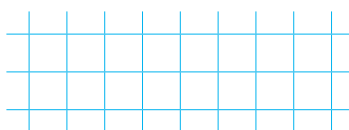
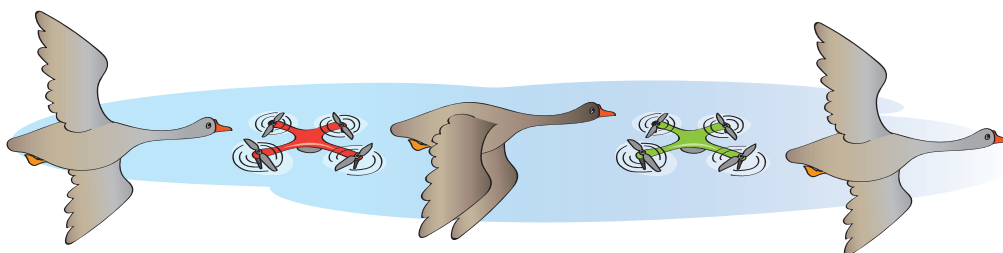

3

4

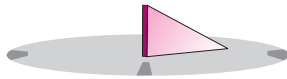
- 14.

Урок-дослідження. Годинник

!

Для визначення певних проміжків часу люди винайшли **ГОДИННИК**.

Сонячний годинник

Пісочний годинник

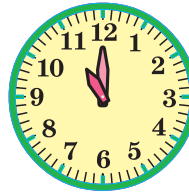
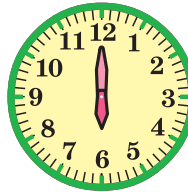

Механічний годинник

Электронный годинник

2. Даний годинник показує третю годину. Котру годину показує кожен із цих годинників? Запиши.

3. Домалюй годинну стрілку так, щоб кожен годинник показував зазначену годину.

Друга година

Десята година

Одинадцята година

4. Запиши, о котрій годині ти лягаєш спати. Яка це частина доби?

A blank grid consisting of 20 columns and 2 rows of squares, intended for drawing a picture.

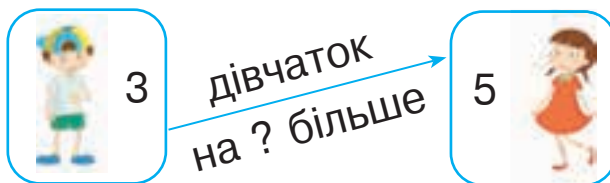
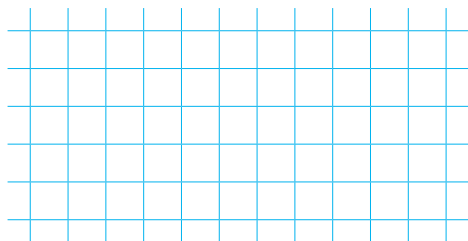
5. $15 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

$18 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

$17 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

$13 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

6. Склади і розв'яжи задачу.

7.

Стояло в порту

6

Пішло в море

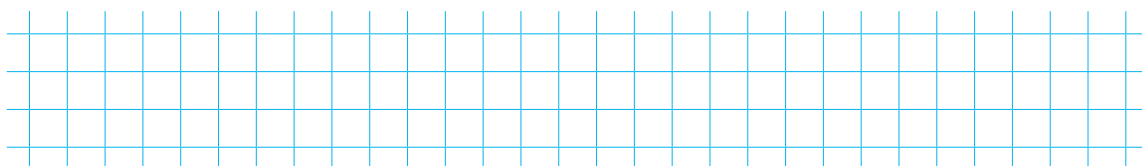
3

Повернулося

2

Стало в порту

?

8.

1. $8 + 1 = \square$

$9 - 1 = \square$

$15 - 5 = \square$

$18 + 1 = \square$

$19 - 1 = \square$

$15 - 10 = \square$

2. $16 + 1 = \square$

$13 - 10 = \square$

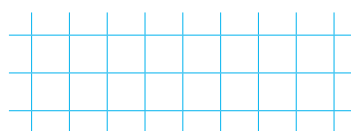
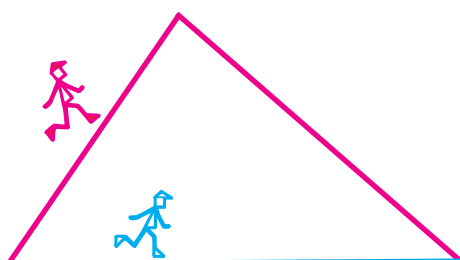
$9 + 1 = \square$

$6 + 1 = \square$

$13 - 3 = \square$

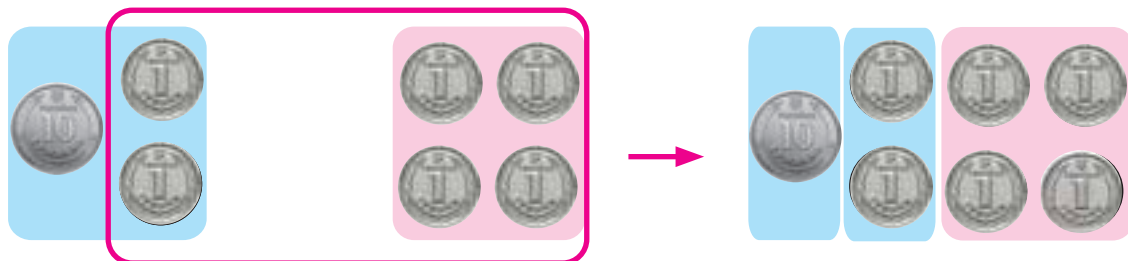
$19 + 1 = \square$

9.

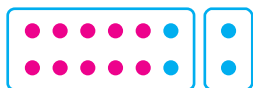
Додавання чисел у другому десятку

1. Досліди, як додають числа в другому десятку.

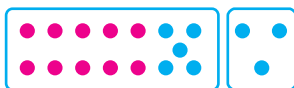

$$12 + 4 = 16$$

2. Виконай додавання за допомогою малюнків. Останній випадок проілюструй самостійно.

$$12 + 2 = .$$

$$15 + . = .$$

$$11 + 4 = .$$

- 3.

$$10 + 4 = .$$

$$10 + 8 = .$$

$$10 + 9 = .$$

$$14 - 10 = .$$

$$18 - 10 = .$$

$$19 - . = .$$

$$14 - 4 = .$$

$$18 - 8 = .$$

$$19 - . = .$$

4. У коробку поклали 10 пачок чаю. Потім доклали ще 3 пачки. Скільки пачок чаю стало в коробці?

- 5.

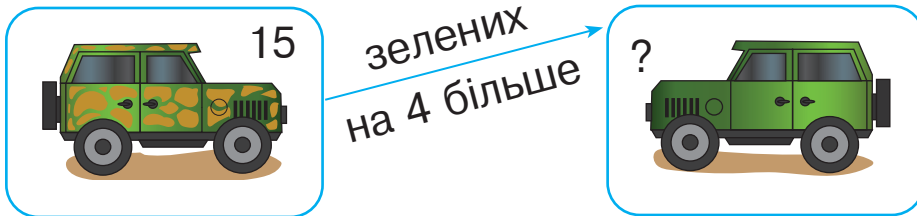
$$1 \text{ дм } 8 \text{ см} = \boxed{.} \boxed{.} \text{ см}$$

$$11 \text{ см} = \boxed{.} \text{ дм } \boxed{.} \text{ см}$$

$$1 \text{ дм } 4 \text{ см} = \boxed{.} \boxed{.} \text{ см}$$

$$16 \text{ см} = \boxed{.} \text{ дм } \boxed{.} \text{ см}$$

6. Склади і розв'яжи задачу.

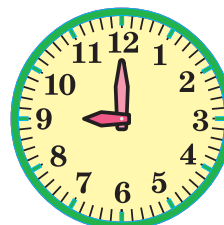
7.

16□13

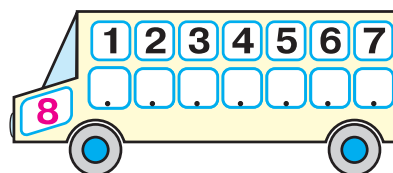
17 20

20 15

8. Котру годину показує кожен із цих годинників? Запиши.

9. Повтори склад чисел 7 та 8 і знайди значення виразів.

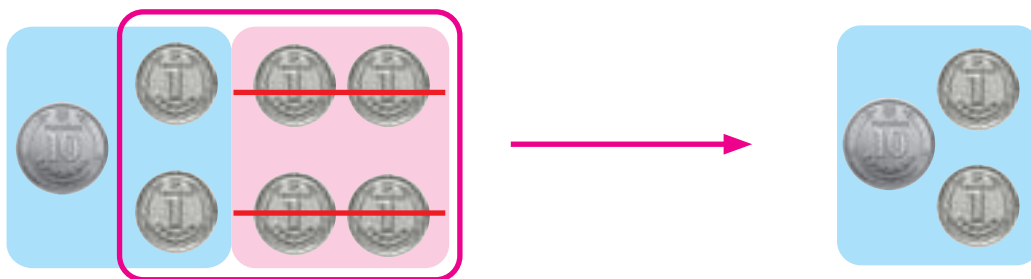

$7 - 1 = \square$

$7 - 2 = \boxed{5}$

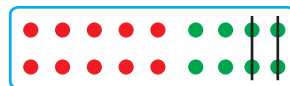
Віднімання чисел у другому десятку

1. Досліди, як віднімають числа в другому десятку.

$$16 - 4 = 12$$

2.

$$15 - 2 = .$$

$$18 - . = .$$

3. З'єднай стрілками вирази з однаковими значеннями за зразком.

$$15 - 3$$

$$18 - 5$$

$$12 + 1$$

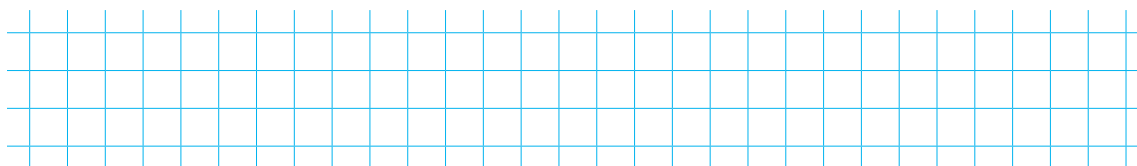
$$16 - 1$$

$$14 + 1$$

$$19 - 7$$

4. Розв'яжи і порівняй задачі.

1) Для театральної вистави лялькар виготовив 5 фігурок людей і 4 фігурки тварин. Скільки всього фігурок зробив лялькар?

A cartoon illustration of Pinocchio, a young boy with a large orange nose, wearing a blue shirt with yellow buttons, red shorts, and a yellow and red striped hat. He is smiling and standing with his hands on his hips.[illegible]18
И

16
Л

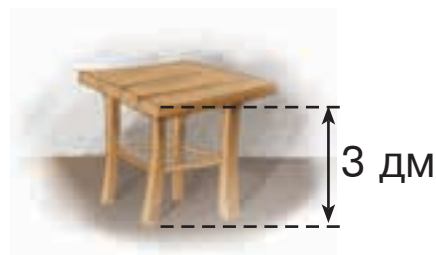
20
A

14
A

19
H

12
M

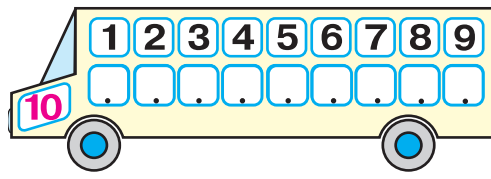
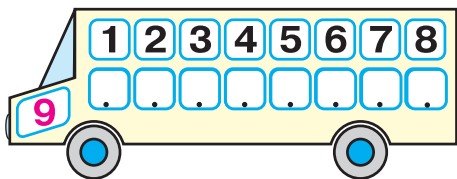
7 дм

A blank sheet of graph paper with a grid of small squares. The grid consists of 20 columns and 10 rows of squares. The lines are light blue and form a uniform pattern across the page.

$$\begin{array}{r} 2 \text{ дм } 4 \text{ см} \\ + 2 \text{ дм } 3 \text{ см} \\ \hline \square \text{ дм } \square \text{ см} \end{array}$$
$$\begin{array}{r} 3 \text{ дм } 2 \text{ см} \\ + 4 \text{ дм } 3 \text{ см} \\ \hline \square \text{ дм } \square \text{ см} \end{array}$$
$$\begin{array}{r} 7 \text{ дм } 5 \text{ см} \\ - 3 \text{ дм } 2 \text{ см} \\ \hline \square \text{ дм } \square \text{ см} \end{array}$$

8. Повтори склад чисел 9 і 10 та знайди значення виразів.

$10 - 4 = \square$

$9 - 4 = \square$

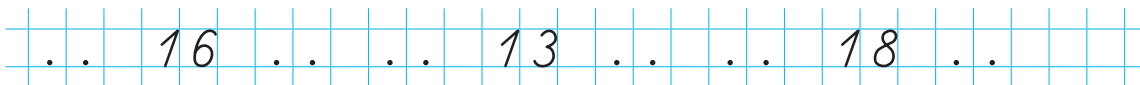
$10 - 8 = \square$

$10 - 6 = \square$

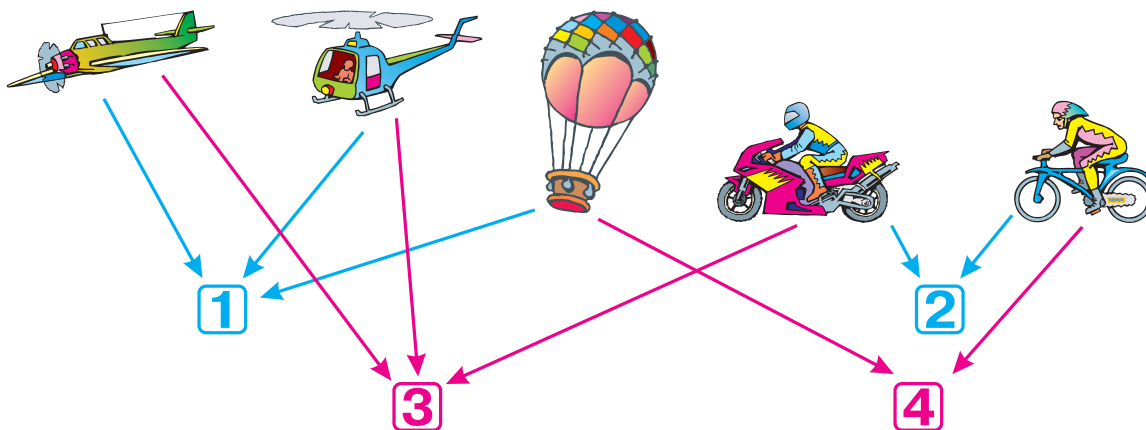
$9 - 5 = \square$

$10 - 7 = \square$

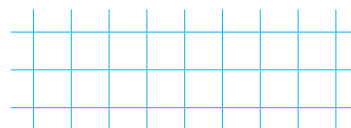
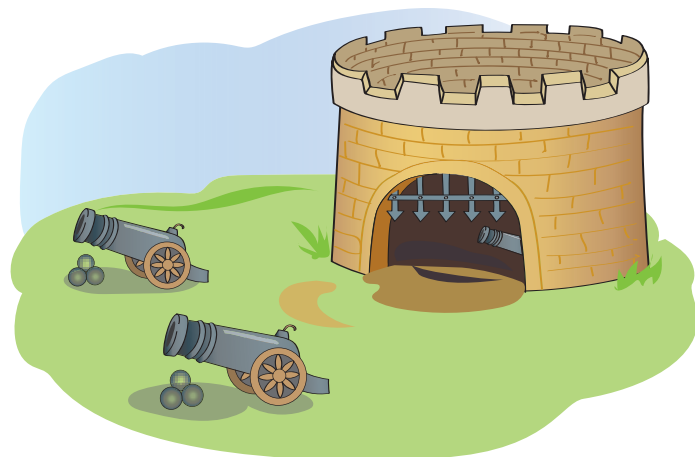
9. Запиши «сусідів» кожного числа.

10. Зображені транспортні засоби об'єднали в 4 групи за певними ознаками. Поміркуй і спробуй назвати ці ознаки.

- 11.

Невідоме зменшуване

1. Пригадай, як називають числа при відніманні.

Зменшуване

Від'ємник

Різниця

$$30 - 10 = 20$$

Що знайдемо, якщо до різниці додамо від'ємник?

$$20 + 10 = 30$$

Щоб знайти невідоме зменшуване,
треба до різниці додати від'ємник.

- 2.** Усно знайди невідомі зменшувані та допиши їх.

$\cdot - 6 = 3$	$\cdot \cdot - 20 = 40$	$\cdot \cdot - 3 = 15$
$\cdot - 5 = 4$	$\cdot \cdot - 20 = 50$	$\cdot \cdot - 4 = 13$

- 3.** Коли з гаража виїхало 8 машин, у ньому залишилося 10 машин. Скільки машин було в гаражі спочатку?

Було

?

Виїхало

8

Залишилося

10

4. $17 - 2 \square 10 + 5$

$13 + 3 \square 13 - 3$

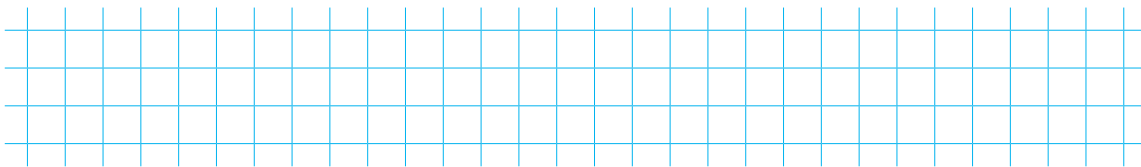
 $11 + 6 \square 11 + 4$

$$18 - 2 \square 18 + 1$$

$$10 - 2 \square 8 + 2$$

$19 - 5 \square 12 + 2$

5. Коли з аеродрому вилетіло на завдання 6 гелікоптерів, там залишилося 2 гелікоптери. Скільки гелікоптерів було на аеродромі спочатку?

6. Знайдіть суми та різниці.

1. $16 + 2 = \boxed{.}. \boxed{.}$

$18 - 8 = \boxed{.}. \boxed{.}$

$18 - 10 = \boxed{.}$

$7 + 3 = \boxed{.}. \boxed{.}$

$15 - 4 = \boxed{.}. \boxed{.}$

$10 + 10 = \boxed{.}. \boxed{.}$

2. $3 + 10 = \boxed{.}. \boxed{.}$

$19 - 1 = \boxed{.}. \boxed{.}$

$20 - 10 = \boxed{.}. \boxed{.}$

$12 - 1 = \boxed{.}. \boxed{.}$

$12 + 4 = \boxed{.}. \boxed{.}$

$12 - 12 = \boxed{.}$

7. Допиши пропущені числа, щоб рівності були правильними.

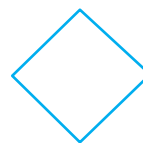
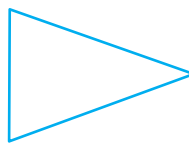
$1 \text{ дм } 4 \text{ см} = 14 \text{ см}$

$15 \text{ см} = \boxed{.} \text{ дм } \boxed{.} \text{ см}$

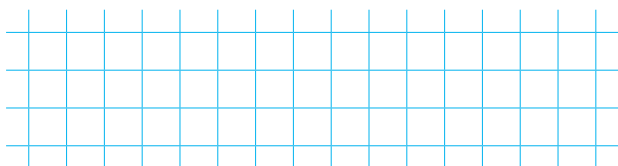
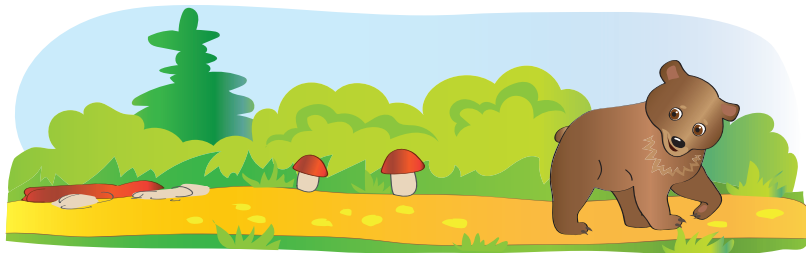
$1 \text{ дм } 1 \text{ см} = \boxed{.}. \boxed{.} \text{ см}$

$19 \text{ см} = \boxed{.} \text{ дм } \boxed{.} \text{ см}$

8. Яка фігура тут «зайва»? Закресли її. Поясни свій вибір.

9.

Невідомий від'ємник. Циліндр

1. Пригадай, як називають числа при відніманні.

Зменшуване

Від'ємник

Різниця

$$15 - 5 = 10$$

Що одержимо, якщо від зменшуваного відніmemo різницю?

$$15 - 10 = 5$$

Щоб знайти невідомий від'ємник,
треба від зменшуваного відняти різницю.

- 2.** Усно знайди невідомі від'ємники та допиши їх.

$$6 - 4 = 2$$

$$70 - \quad = 30$$

$$19 - \quad = 9$$

$8 - \cdot = 5$

$$90 - \quad = 50$$

$$13 - \dots = 1$$

- ### 3. Розв'яжи і порівняй задачі.

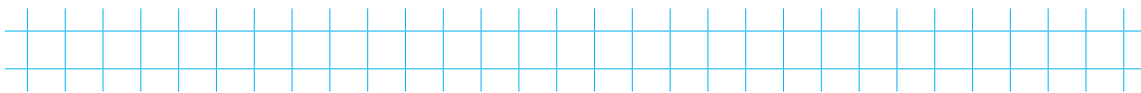
1) У Наталі було 16 аркушів паперу. Шість аркушів вона використала для виготовлення аплікацій. Скільки аркушів паперу залишилося в Наталі?

2) У Наталі було 16 аркушів паперу. Коли вона використала декілька аркушів для виготовлення аплікацій, то в неї залишилося ще 10 аркушів. Скільки аркушів паперу використала Наталя?

A blank sheet of graph paper with a light blue background and a grid of thin blue lines. The grid consists of 20 columns and 10 rows. There are no markings or text on the page.

4. Поміркуй, чи можна в результаті дії віднімання отримати різницю, що дорівнює зменшуваному. Яке число має бути від'ємником? Склади й запиши відповідну рівність.

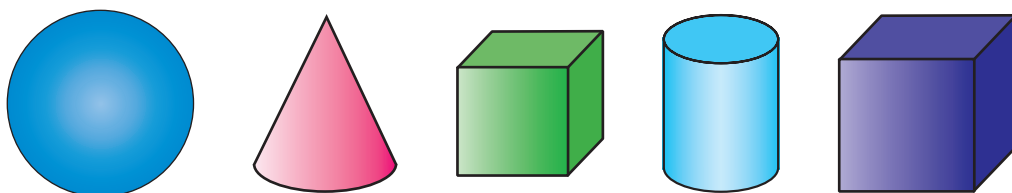

5. Розглянь зображені фігури. Дай відповіді на запитання і запиши потрібні числа.

Скільки кубів зображено на малюнку?

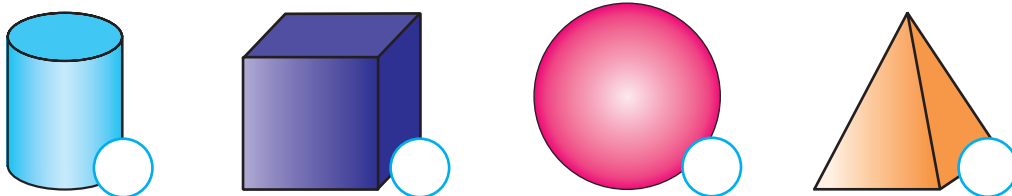
Скільки куль?

Скільки фігур, які не є кубами?

Зверни увагу на фігуру, розташовану між кубами. Це — **циліндр**.

6. Познач (✓), які з цих фігур ти зможеш покотити, якщо покласти їх на бік.

- 7.
$60 - 40$ ____	$20 + 0$	$14 + 2$ ____	$20 - 1$
$50 + 10$ ____	$10 + 5$	$6 + 4$ ____	$16 - 6$
$16 - 1$ ____	$16 + 1$	$9 + 1$ ____	$40 - 30$

- 8.

Урок-дослідження. Кут. Побудова кута

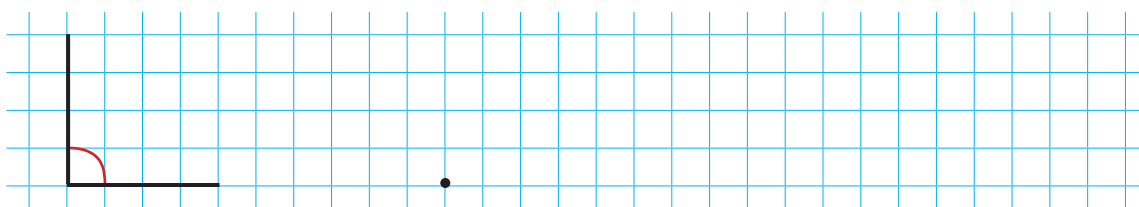
1. Синій і червоний промені утворюють **кут**. Зверни увагу, як його позначають. Скільки кутів у трикутнику? Познач їх.

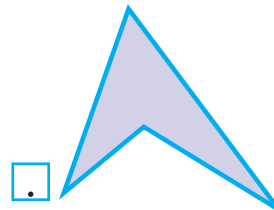
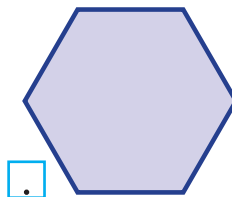
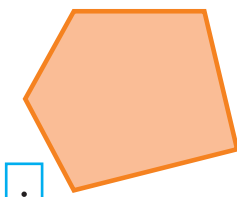
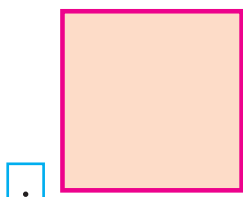
2. Познач кут між нитками, до яких прив'язані кульки.
3. Познач кути між стрілками зображених годинників.

4. Побудуй такий самий кут.

5. Запиши, скільки кутів у кожній зображеній фігурі.

6. Покажи кути на предметах, які ти бачиш довкола.

ЧИСЛА 21–100. ДОДАВАННЯ ТА ВІДНІМАННЯ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ 100 БЕЗ ПЕРЕХОДУ ЧЕРЕЗ РОЗРЯД

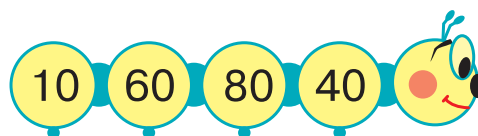
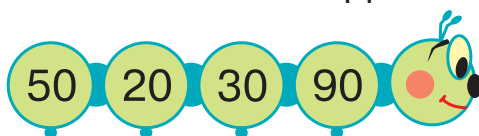
Нумерація чисел 21–100. Круглі числа

1. Допиши пропущені числа.

10 20 ... 50 60 ... 90 100

Числа, які закінчуються на 0, у математиці називають **круглими**.

2. На якій іграшці написано кругле число, найбільше серед даних чисел? Обведи його.

3. Який малюнок ілюструє кожне число з таблиці? Вкажи стрілками за зразком.

Де- сятки	Оди- ниці
1	4
3	2
	5
2	3
4	1
6	0

Про одиниці говорять — **розряд одиниць**,
про десятки — **розряд десятків**.

$$64 = 60 + 4$$

60 і 4 — **розрядні доданки** числа 64.

6 показує, скільки одиниць у розряді десятків.

4 показує, скільки одиниць у розряді одиниць.

4. Утвори й запиши числа.

5. Допиши пропущені числа.

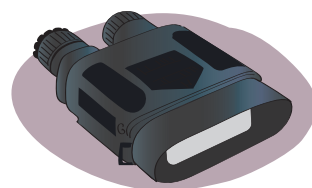
31 32 .. 34 37 40

6. Запишіть числа у вигляді суми розрядних доданків за зразком.

1.	$13 = 10 + 3$	$46 = .$	$52 = .$
	$24 = .$	$88 = .$	$35 = .$
2.	$41 = 40 + 1$	$26 = .$	$93 = .$
	$45 = .$	$51 = .$	$37 = .$

7. Волонтери привезли для першого взводу 10 приладів нічного бачення, а для другого взводу — на 4 прилади більше. Скільки приладів нічного бачення привезли для другого взводу?

[illegible]

8. $14 + 4 \rightarrow \boxed{\begin{smallmatrix} . \\ . \end{smallmatrix}} - 2 \rightarrow \boxed{\begin{smallmatrix} . \\ . \end{smallmatrix}} - 10 \rightarrow \boxed{\begin{smallmatrix} . \\ . \end{smallmatrix}} + 3 \rightarrow \boxed{\begin{smallmatrix} . \\ . \end{smallmatrix}} + 1 \rightarrow \boxed{\begin{smallmatrix} . \\ . \end{smallmatrix}}$

9. У Софійки було 12 листівок. Дві листівки вона подарувала подрузі. Скільки листівок залишилося в Софійки?

[illegible]

- 10.** З'єднай вирази з однаковими значеннями за зразком.

12 + 5 16 - 10 19 - 1 14 - 2 19 - 9

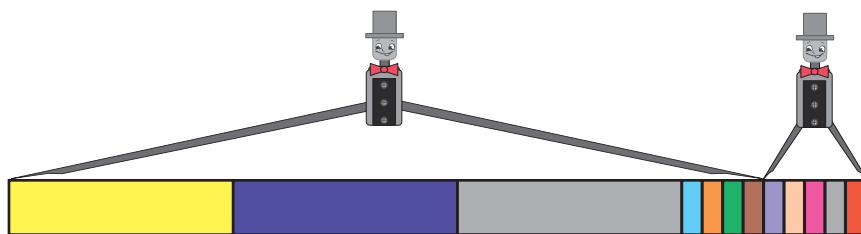
15 - 5 10 + 2 13 + 4 10 - 4 14 + 4

- 11.** Запиши число, утворене за допомогою зображених монет.

Поміркуй, яке число утворимо з двох монет по 10 грн і трьох монет по 1 грн; із трьох монет по 10 грн та чотирьох монет по 1 грн. Запиши ці числа.

- ## 12. Знайди довжину двох стрічок разом.

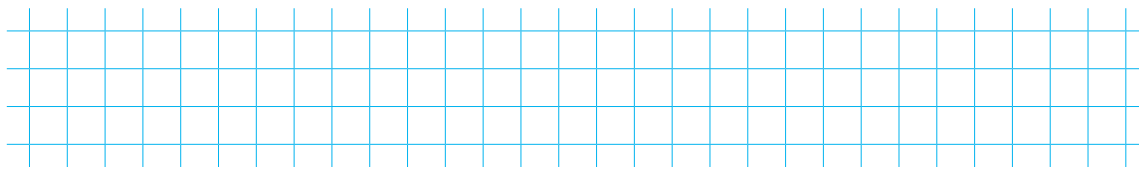
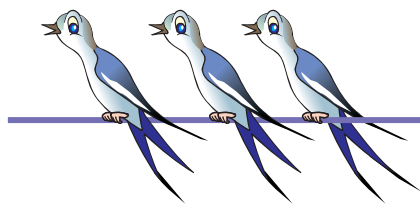

$$\begin{array}{r} + 3 \text{ дм } 4 \text{ см} \\ \quad 5 \text{ см} \\ \hline \boxed{} \text{ дм } \boxed{} \text{ см} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6 \text{ дм } 2 \text{ см} \\ + \quad \quad 6 \text{ см} \\ \hline \boxed{} \text{ дм } \boxed{} \text{ см} \end{array}$$

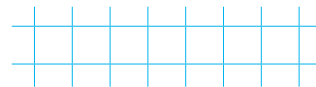
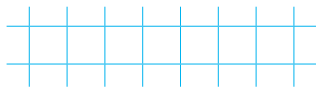
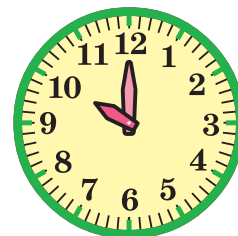
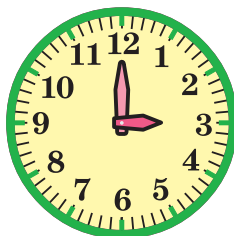
$$\begin{array}{r} + 8 \text{ дм } 1 \text{ см} \\ \quad \quad 5 \text{ см} \\ \hline \boxed{} \text{ дм } \boxed{} \text{ см} \end{array}$$

13. На дроті сиділи ластівки. Коли 4 ластівки полетіли, залишилося ще 5 ластівок. Скільки ластівок було на дроті спочатку?

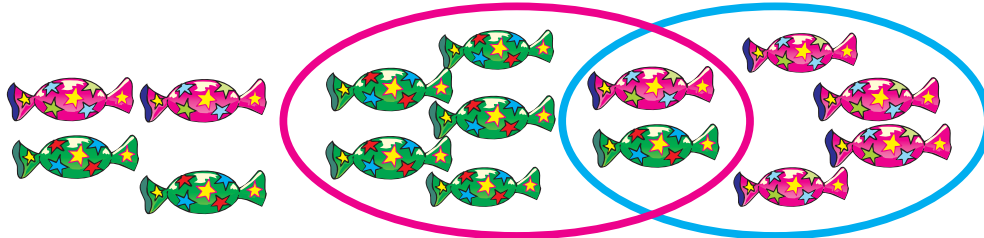

14. 1. $15 + 1 = \square.\square$ $18 - 3 = \square.\square$ $14 - 1 = \square.\square$
 $10 - 8 = \square.$ $19 - 5 = \square.\square$ $10 - 4 = \square.$
2. $11 + 1 = \square.\square$ $10 + 7 = \square.\square$ $12 - 1 = \square.\square$
 $9 - 6 = \square.$ $15 - 3 = \square.\square$ $19 - 4 = \square.\square$

15. Котру годину показує кожен годинник? Запиши.

- 16.

Числа першої сотні

1. Розглянь таблицю чисел першої сотні.

1	11	21	31	41	51	61	71	81	91
2	12	22	32	42	52	62	72	82	92
3	13	23	33	43	53	63	73	83	93
4	14	24	34	44	54	64	74	84	94
5	15	25	35	45	55	65	75	85	95
6	16	26	36	46	56	66	76	86	96
7	17	27	37	47	57	67	77	87	97
8	18	28	38	48	58	68	78	88	98
9	19	29	39	49	59	69	79	89	99
10	20	30	40	50	60	70	80	90	100

- 1) Прочитай числа першого, другого, третього, п'ятого і десятого десятків.
- 2) Назви число, яке йде за числом 99; перед числом 53.
- 3) Прочитай числа, в яких кількість одиниць у розряді одиниць 0.
- 4) Знайди найменше число в шостому десятку.

- ## 2. Запиши цифрами числа.

Двадцять вісім, тридцять один, п'ятдесят дев'ять, дев'яносто, вісімдесят вісім, сімдесят п'ять, сорок.

A blank grid consisting of 20 columns and 5 rows of squares, intended for drawing a picture.

- 3.** Запиши числа шостого десятка.

4.

$20 + 10 = .$

$60 - 10 = .$

$40 + 10 = .$

$90 - 20 = .$

$30 + 40 = .$

$80 - 50 = .$

5. Розташуй літери на рожевому тлі в порядку зростання чисел, а літери на блакитному тлі — у порядку спадання чисел. Запиши отримані слова.

82

35

99

24

Р

А

А

Ф

40

56

42

34

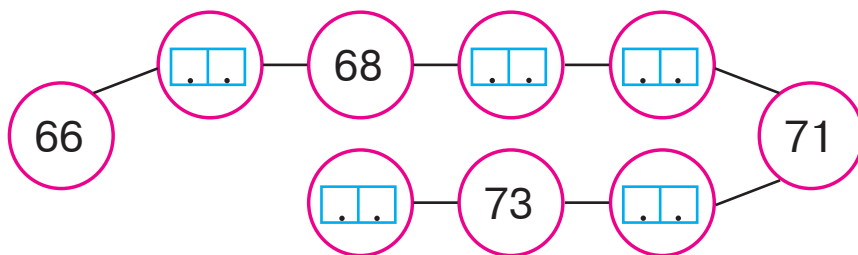
І

С

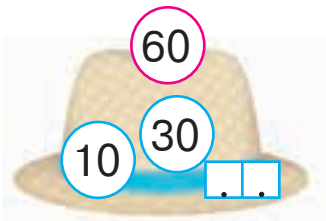
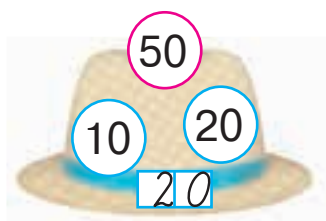
М

Х

6. Доповни числовий ряд.

7. Допиши потрібні числа за зразком.

8.

$20 \square 30$

$15 \square 50$

$90 \square 9$

$50 \square 20$

$54 \square 45$

$28 \square 82$

$5 \square 50$

$60 \square 30$

$42 \square 42$

9. Купили 16 кг гречки, а борошна — на 3 кг більше. Скільки кілограмів борошна купили?

- 10.** На липі було декілька бджілок. Коли 8 бджілок полетіло до вулика, то на липі залишилося ще 10 бджілок. Скільки бджілок було на липі спочатку?

[illegible]

- ## 11. Доповни записи за зразком.

90 > 70 на 20 60 > 10 на

.	.

 30 > 20 на

.	.

$50 < 80$ на $\begin{array}{|c|c|} \hline . & . \\ \hline \end{array}$ $20 < 40$ на $\begin{array}{|c|c|} \hline . & . \\ \hline \end{array}$ $90 < 100$ на $\begin{array}{|c|c|} \hline . & . \\ \hline \end{array}$

- 12.** Запиши, о котрій годині в тебе розпочинаються уроки в школі та о котрій закінчуються.

Розпочинаються о ,
а закінчуються о .

- 13.** Скільки гривень решти отримає Оля в кожному випадку?
Запиши.

40 грн

грн

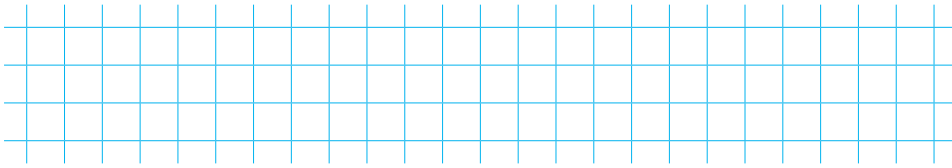
10 грн кожна

грн

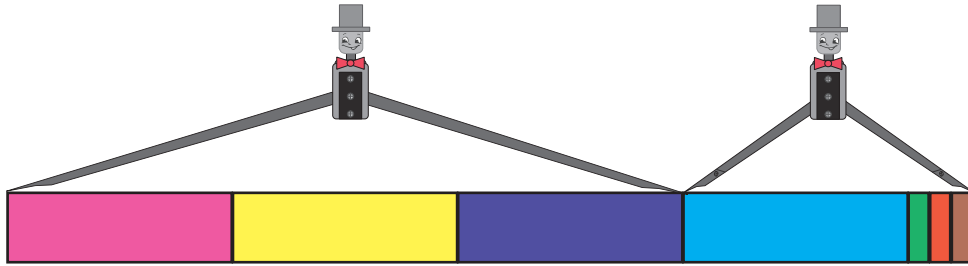

грн

14. Із 10 іграшкових балерин танцювало тільки 4. Скільки балерин не танцювало?

15. Знайди довжину двох стрічок разом.

$$\begin{array}{r} + 3 \text{ дм} \\ + 1 \text{ дм } 3 \text{ см} \\ \hline \boxed{} \text{ дм } \boxed{} \text{ см} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 4 \text{ дм} \\ + 2 \text{ дм } 4 \text{ см} \\ \hline \boxed{} \text{ дм } \boxed{} \text{ см} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 6 \text{ дм} \\ + 3 \text{ дм } 6 \text{ см} \\ \hline \boxed{} \text{ дм } \boxed{} \text{ см} \end{array}$$

16. У цих записах однакові літери позначають однакові цифри, різні літери — різні цифри. Розшифруй записи.

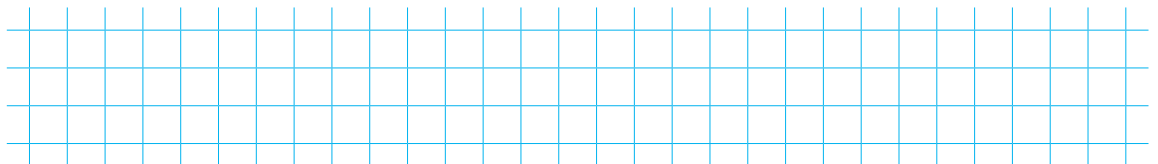

$$M + M + M = AM$$

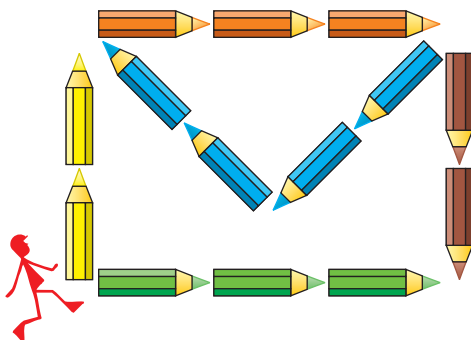
$$AX + A = AA$$

$$AX + AX = OX$$

$$AY + A = OX$$

17.

Наступне і попереднє число. Числа-«сусіди»

1. Знайди в числовому ряду, поданому на обкладинці по-сібника, всі числа між 20 і 30. Запиши їх. Що спільного в цих чисел?

2. Виконай завдання за допомогою числового ряду.

1) «Сусідами» числа 5 є числа 4 і 6.

2) «Сусідами» числа 21 є числа і .

3) «Сусідами» числа 35 є числа і .

4) «Сусідами» числа 96 є числа і .

3. Скільки десятків і одиниць у кожному числі? Запиши.

22

41

4. Запиши числа дев'ятого десятка.

5. Запиши числа в таблицю за зразком.

Сорок шість, шістнадцять,
шістдесят, шістдесят один,
вісімдесят п'ять.

Що означає кожна цифра в записі
цих чисел?

Десятки	Одиниці

6. У каструлі було 10 л води, а в бідоні — 30 л. Скільки літрів води у каструлі й бідоні разом?

7. Від найбільшого двоцифрового числа відніми найбільше одноцифрове.

8. У вазі було 6 червоних троянд, 4 білі й 1 рожева.

Про що ми дізнаємось, обчисливши такі вирази: $6 + 4$; $6 + 4 + 1$; $6 + 1$; $4 + 1$?

Знайди їхні значення та допиши пояснення.

[illegible]

- ## 9. Допиши пропущені числа.

$$1 \text{ дм } 4 \text{ см} = \boxed{14} \text{ см}$$

13 см = дм см

$$1 \text{ дм } 2 \text{ см} = \boxed{12} \text{ см}$$

18 см = дм см

$$1 \text{ дм } 9 \text{ см} = \boxed{19} \text{ см}$$

22 см = дм см

10.

$80 - 40 \square 50 + 40$

$17 - 7 \square 10 - 3$

$$90 + 10 \square 90 - 10$$

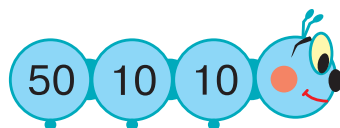
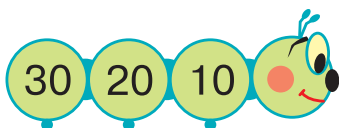
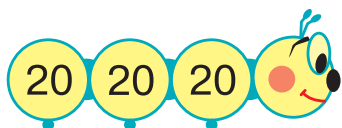
$$12 - 2 \square 2 - 2$$

$$60 + 20 \square 20 + 60$$

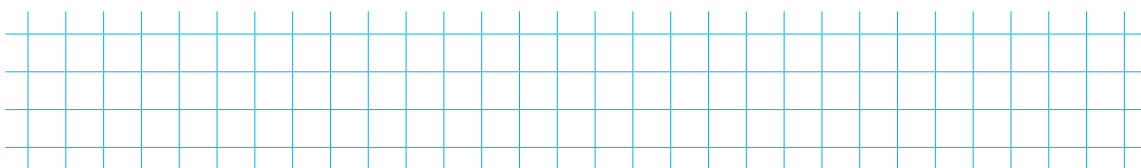
$$6 + 1 \square 16 - 1$$

Додавання та віднімання числа 1 у межах 100

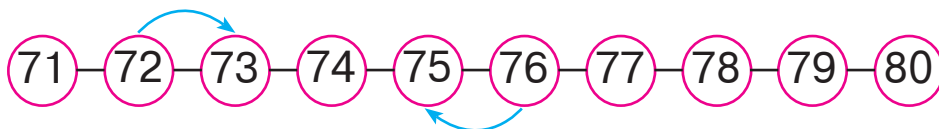
1. Усно знайди суму чисел на кожній іграшці. Обведи іграшку, на якій сума найбільша.

2. Знайди в числовому ряду (на обкладинці посібника) і запиши попереднє та наступне число до кожного з чисел: 19, 31, 49, 60, 99.

3. Поясни, яке число отримуємо, коли додаємо 1; коли віднімаємо 1.

$$72 + 1 = 73 \quad 76 - 1 = 75$$

4. 1. $56 + 1 = .$ $49 + 1 = .$ $64 - 1 = .$

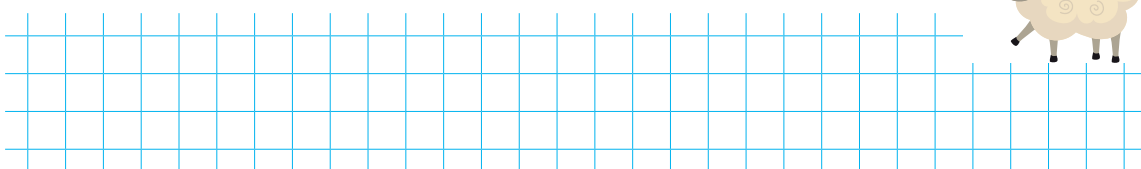

$$80 + 1 = . \quad 90 - 1 = . \quad 31 - 1 = .$$

2. $18 + 1 = .$ $48 + 1 = .$ $53 + 1 = .$

$$18 - 1 = . \quad 60 - 1 = . \quad 59 - 1 = .$$

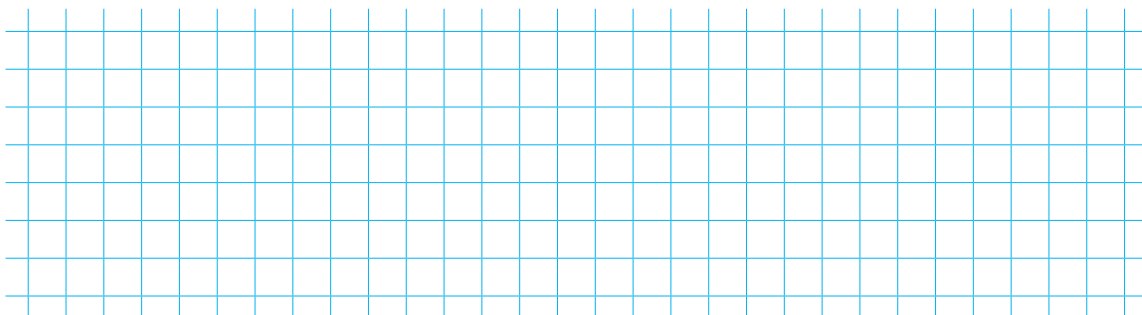
5. Маса козеняти 26 кг, а маса ягняти на 1 кг менша. Яка маса ягняти?

6. У бабусі на городі виростили два гарбузи. Маса одного гарбуза 9 кг, а маса другого — на 1 кг більша.

- 1) Яка маса другого гарбуза?
- 2) Яка маса двох гарбузів разом?

$15 - 5 \square 15 - 10$

$20 + 10 \square 70 + 10$

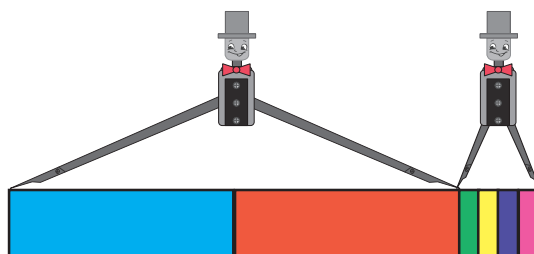
$18 + 1 \square 90 - 50$

$6 + 4 \square 60 + 4$

$85 - 1 \square 80 - 50$

$30 + 0 \square 30 - 0$

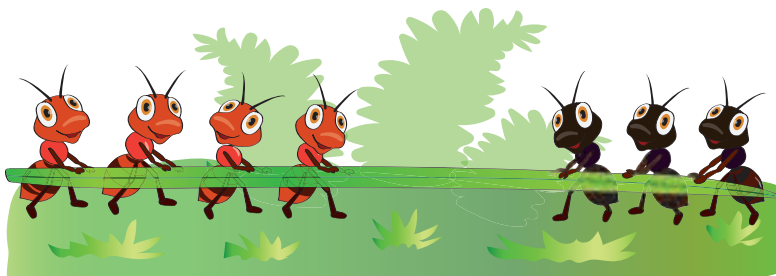
8. Знайди довжину двох стрічок разом.

$$\begin{array}{r} + 2 \text{ дм} \\ 4 \text{ см} \\ \hline \square \text{ дм } \square \text{ см} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 6 \text{ дм} \\ 2 \text{ см} \\ \hline \square \text{ дм } \square \text{ см} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 5 \text{ дм} \\ 5 \text{ см} \\ \hline \square \text{ дм } \square \text{ см} \end{array}$$

Додавання і віднімання на основі десятькового складу числа в межах 100

1. Запиши числа у вигляді суми розрядних доданків за зразком.

$$27 = 20 + 7$$

$$35 = \boxed{.} \boxed{.} + \boxed{.}$$

$$58 = \boxed{.} \boxed{.} + \boxed{.}$$

2. Із кожного виразу на додавання склади два вирази на віднімання за зразком. Знайди значення виразів.

$$40 + 6 = 46$$

$$30 + 7 = \boxed{.} \boxed{.}$$

$$70 + 4 = \boxed{.} \boxed{.}$$

$$46 - 40 = 6$$

$$\boxed{.} \boxed{.} - 30 = \boxed{.}$$

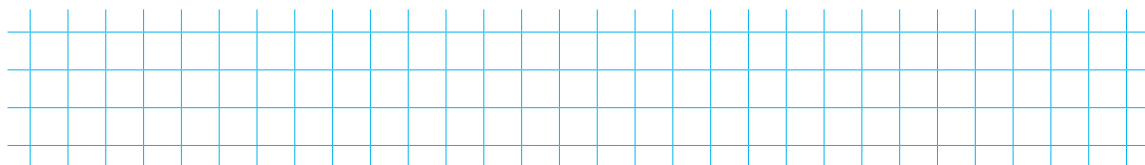
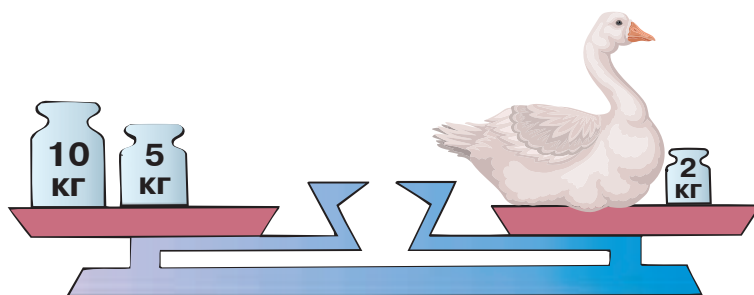
$$\boxed{.} \boxed{.} - \boxed{.} \boxed{.} = \boxed{.}$$

$$46 - 6 = 40$$

$$\boxed{.} \boxed{.} - \boxed{.} = \boxed{.} \boxed{.}$$

$$\boxed{.} \boxed{.} - \boxed{.} = \boxed{.} \boxed{.}$$

3. Склади і розв'яжи задачу за малюнком.

4. 1. $50 + 6 = \boxed{.} \boxed{.}$

$$57 - 7 = \boxed{.} \boxed{.}$$

$$40 + 3 = \boxed{.} \boxed{.}$$

$$90 + 9 = \boxed{.} \boxed{.}$$

$$28 - 8 = \boxed{.} \boxed{.}$$

$$84 - 80 = \boxed{.}$$

2. $32 - 30 = \boxed{.}$

$$40 + 3 = \boxed{.} \boxed{.}$$

$$56 - 6 = \boxed{.} \boxed{.}$$

$$29 - 20 = \boxed{.}$$

$$90 + 4 = \boxed{.} \boxed{.}$$

$$82 - 2 = \boxed{.} \boxed{.}$$

5. $40 + 10 \rightarrow \boxed{.} \boxed{.} - 20 \rightarrow \boxed{.} \boxed{.} - 30 \rightarrow \boxed{.} + 100 \rightarrow \boxed{.} \boxed{.} \boxed{.}$

6. Олесь робив паперові човники. Коли 8 човників він подарував сестричці, то в нього залишилося 20 човників. Скільки човників зробив Олесь?

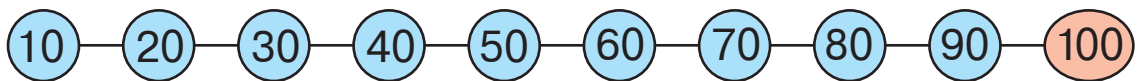
7. Допиши пропущені числа, щоб утворилися правильні рівності.

$50 + . = 58$	$62 - . = 60$	$. . - 4 = 40$
$70 + . = 71$	$62 - . = 2$	$. . - . . = 0$

- 8.** Одна білочка знайшла 40 горіхів, а друга — 20 шишок. Скільки всього горіхів і шишок у білок?

- 9.** Порівняй числа за допомогою числового ряду.

20 30

50 40

80 30

90 . 100

50 . 50

80 . 70

40 . 10

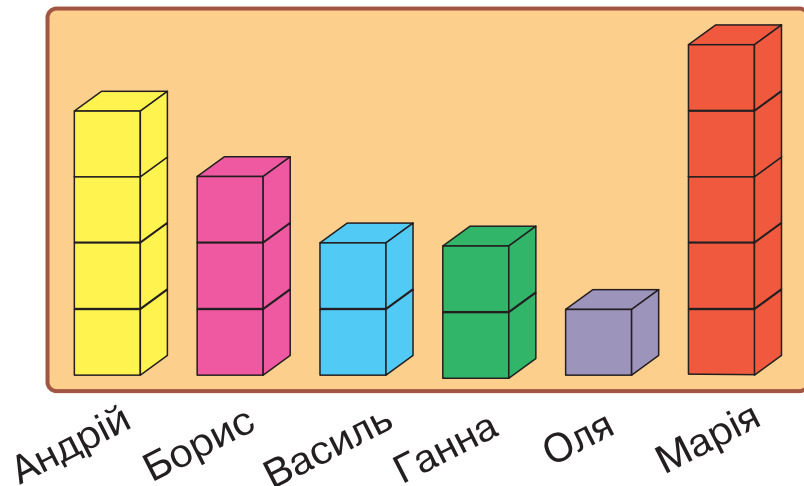
10 . 10

- 10.** Запиши вирази і знайди їхні значення.

Сума	20	70
	30	3

Різниця	15	86
	5	1

11. Розглянь малюнок і запиши відповіді на запитання.

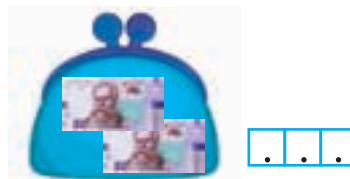
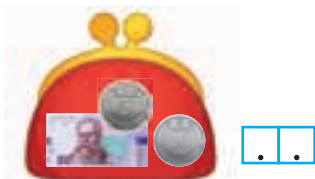

У кого з дітей найбільше кубиків?

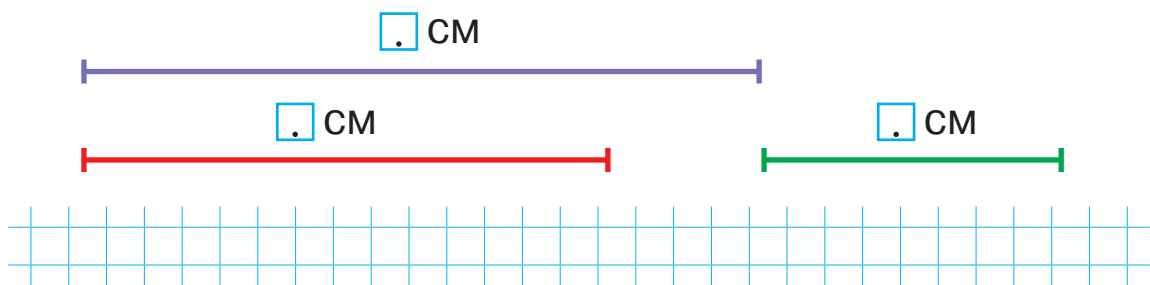
У кого найменше кубиків?

Хто має однакову кількість кубиків?

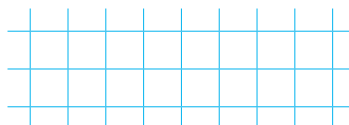
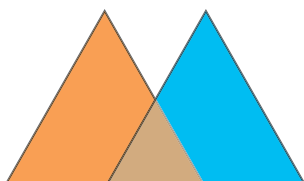
12. Скільки гривень у кожному гаманці? Запиши.

13. Виміряй довжини відрізків. На скільки сантиметрів найменший відрізок коротший від двох інших? Склади, запиши й обчисли відповідні вирази.

14.

ЗМІСТ

Числа 11–20	4
Усна і письмова нумерація чисел 11–20	4
Десятки та одиниці	7
Числа другого десятка. Одноцифрові та двоцифрові числа ..	9
Додавання та віднімання виду $10 + 8$, $18 - 8$, $18 - 10$	11
Додавання та віднімання числа 1 у межах 20	13
Урок-дослідження. Дециметр	15
Урок-дослідження. Доба	18
Урок-дослідження. Годинник	21
Додавання чисел у другому десятку	23
Віднімання чисел у другому десятку	25
Невідоме зменшуване	28
Невідомий від'ємник. Циліндр	30
Урок-дослідження. Кут. Побудова кута	32
Числа 21–100. Додавання та віднімання чисел у межах 100 без переходу через розряд	33
Нумерація чисел 21–100. Круглі числа	33
Числа першої сотні	37
Наступне і попереднє число. Числа-«сусіди»	41
Додавання та віднімання числа 1 у межах 100	43
Додавання і віднімання на основі десяткового складу числа в межах 100	45
Додавання виду $43 + 20$, $43 + 2$	48
Додавання виду $30 + 26$, $3 + 26$	50
Віднімання виду $65 - 30$, $65 - 3$	52
Урок-дослідження. Метр	54

Додавання двоцифрових чисел без переходу через десяток (загальний випадок).....	56
Віднімання двоцифрових чисел без переходу через десяток (загальний випадок).....	58
Знаходження значень виразів та розв'язування задач.....	60
Повторення та закріплення вивченого	62
Цікаві завдання	90
Задачі про кішечку Касю	90
Цікаві рівності.....	91
Задачі про зебру-модницю	92